

STRATEGIE ROZVOJE LIBERECKÉHO KRAJE 2028-2034

verze 10/2025

analytická část jako poklad pro práci pracovních skupin

OBSAH

Obsah	2
1. Úvod	3
2. Prostorové a funkční uspořádání území.....	4
3. Tematická analýza.....	5
3.1 OBYVATELSTVO.....	5
3.2 EKONOMICKÉ PODMÍNKY.....	7
3.3 DOPRAVA	11
3.4 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA A SÍTĚ.....	13
3.5 BYDLENÍ A OBČANSKÁ VYBAVENOST	16
3.6 VZDĚLÁVÁNÍ	17
3.7 ZDRAVÍ A ZDRAVOTNÍ SLUŽBY.....	19
3.8 SOCIÁLNÍ OBLAST	21
3.9 CESTOVNÍ RUCH.....	23
3.10 SPORT A VOLNÝ ČAS	25
3.11 KULTURA A PAMÁTKOVÁ PÉČE	27
3.12 BEZPEČNOST	29
3.13 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ.....	30
3.14 ROZVOJ A SPRÁVA ÚZEMÍ.....	33

1. ÚVOD

2. PROSTOROVÉ A FUNKČNÍ USPOŘÁDÁNÍ ÚZEMÍ

Liberecký kraj leží na severu České republiky a zaujímá přibližně 4 % její rozlohy (jedná se po Praze o druhý nejmenší kraj) a jeho geografickou polohu lze považovat za výhodnou. Nachází se v dobré dostupnosti hlavního města Prahy a zároveň na hranici s Německem a Polskem, což přináší mnoho příležitostí pro rozvoj přeshraniční spolupráce. Spolu s Královéhradeckým a Pardubickým krajem tvoří NUTS2 Severovýchod.

Území kraje je tvořeno ze 4 okresů, 10 obcí s rozšířenou působností a 21 obcí s pověřeným obecním úřadem. Celkem je zde 215 obcí, které jsou co do populační, tak i územní velikosti, značně nesourodé.

Z hlediska vnitřní integrity lze v území kraje identifikovat dvě oblasti, které přirozeně a zcela nespádají do krajského města Liberce. Západní část (Českolipsko) je stále silně vázána k Mladé Boleslavi, východní část (Jilemnicko) zase částečně spadá k Vrchlabí.

Bude doplněna ilustrační mapa

3. TEMATICKÁ ANALÝZA

3.1 OBYVATELSTVO

Liberecký kraj je z hlediska populační velikosti druhý nejmenší v České republice. Žije zde přibližně 450 tisíc obyvatel, z nichž více než $\frac{3}{4}$ žijí ve městech. Hustota zalidnění mírně převyšuje celorepublikový průměr a nejvyšší koncentrace obyvatel je v liberecko-jablonecké aglomeraci.

VÝVOJ POČTU OBYVATEL

Obyvatelstva v Libereckém kraji dlouhodobě plynule přibývá, lze ale vysledovat určité výkyvy v souvislosti například s pandemií Covid-19 či uprchlickou krizí vyvolanou konfliktem na Ukrajině. V posledním sledovaném roce 2024 došlo k úbytku a bude proto zajímavé sledovat, zda se bude jednat o další výkyv či nastolení dlouhodobějšího trendu úbytku počtu obyvatel. Celkově lze obecně konstatovat, že je Liberecký kraj z hlediska přirozeného přírůstku v posledních pěti letech v záporných hodnotách, oproti tomu migrační saldo zůstává stále kladné.

Při sledování územních rozdílů v přírůstku počtu obyvatel lze obecně konstatovat, že stále pokračuje trend suburbanizace, kdy přibývají zejména obce v zázemí měst.

Kromě počtu trvale bydlících obyvatel je pro potřeby plánování a rozvoje infrastruktury a služeb nutno počítat i s tzv. uživateli území, tj. například s turisty či osobami dojíždějícími za prací a do škol.

VĚKOVÁ STRUKTURA

Až do roku 2022 vykazoval Liberecký kraj nepatrně mladší věkovou strukturu v porovnání s průměrem za celou Českou republiku, avšak v posledních letech se tento poměr obrátil a nárůst počtu obyvatel nad 65 let je zde v současné době dokonce nejvyšší ze všech krajů České republiky. V rámci kraje je pak výraznější rozdíl mezi mladším Českolipskem a Libereckem a starší východní částí kraje. Celkově zvyšování průměrného věku s sebou bude přinášet zvýšené nároky na zajištění zdravotní a sociální péče, ale bude mít dopad i na pracovní trh.

NÁRODNOSTNÍ STRUKTURA

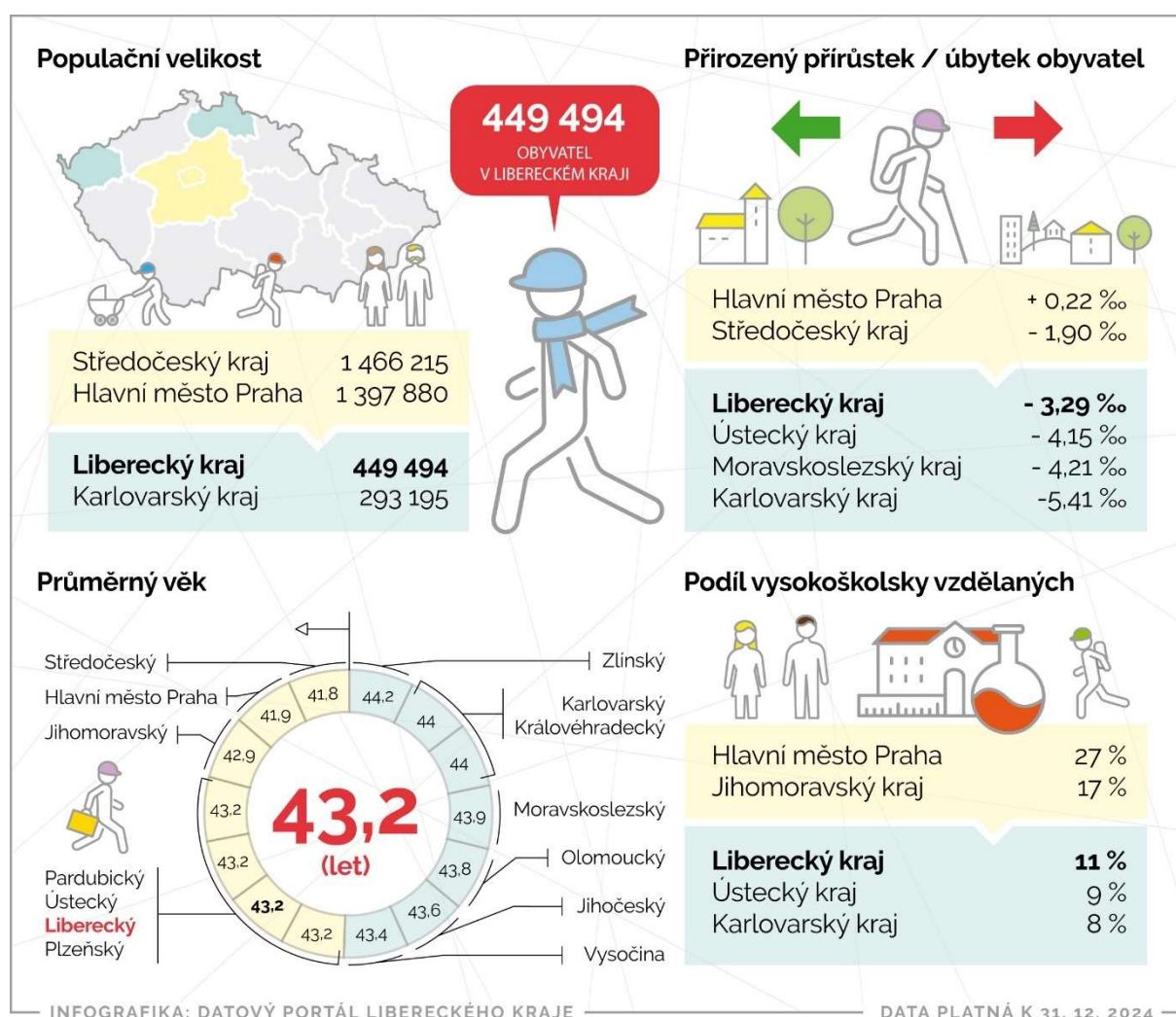
Výrazný vliv na národnostní složení Libereckého kraje měly zejména události související s válečnými konflikty. První událostí byl odsun německého obyvatelstva z oblasti Sudet v poválečném období a následné dosídlování území, což zapříčinilo přerušení vazeb obyvatel k místu jejich bydliště. Druhou novodobou událostí byl válečný konflikt na Ukrajině, který s sebou přinesl migrační vlnu směřující do celé České republiky, která výrazně ovlivnila počet obyvatel i jejich strukturu. Největší národnostní menšiny představovali v době sčítání obyvatel (tj. v roce 2021 před uprchlickou krizí z Ukrajiny) Slováci a Ukrajinci, dále pak lidé ze sousedního Polska a Německa. Kromě negativních vlivů zahraničních přistěhovalců souvisejících s případnou nelegální migrací, začleněním se do společnosti či sociálně-

patologickými jevy, přinášejí cizinci také nové zkušenosti a znalosti, které mohou přispívat k rozvoji komunit a inovačního prostředí v Libereckém kraji.

VZDĚLANOST OBYVATEL

Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel dlouhodobě roste, avšak v porovnání s průměrem za celou Českou republiku je jejich podíl na celkovém počtu obyvatel kraje podprůměrný. Méně příznivá vzdělanostní struktura může souviset s ekonomickým zaměřením kraje a nabídkou pracovních míst orientovaných na méně kvalifikované pozice, dále s dostupností vzdělání, sociální situací rodin a podobně. Nižší vzdělanost většinou vede k nárůstu nezaměstnanosti, růstu podílu osob závislých na sociálních dávkách a k dalším sociálně-patologickým jevům.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

3.2 EKONOMICKÉ PODMÍNKY

Ekonomika kraje je dlouhodobě ovlivňována zejména jeho průmyslovou tradicí, příhraniční polohou, silným zastoupením malého a středního podnikání a výraznými vnitrokrajskými rozdíly. Zatímco liberecká aglomerace vykazuje relativně vysokou ekonomickou výkonnost, periferní oblasti čelí strukturálním výzvám.

Při sledování výkonnosti regionální ekonomiky prostřednictvím ukazatele hrubého domácího produktu (HDP) lze konstatovat, že se Liberecký kraj v posledních letech v rámci mezikrajského srovnání výrazně propadl a jeho HDP v přepočtu na obyvatele je jedním z nejnižších. Je to pravděpodobně způsobeno zejména vysokou závislostí na zpracovatelském průmyslu s nižší přidanou hodnotou a nižší mírou terciarizace. To snižuje schopnost kraje pružně reagovat na strukturální změny a období krizí. Bude proto nezbytné posílit kvalifikaci obyvatelstva, rozvíjet technologicky náročnější odvětví a podporovat místní inovační kapacitu.

Liberecký kraj je méně atraktivní destinací pro zahraniční investory, nedaří se mu významněji posilovat svou konkurenceschopnost a z pohledu celkové dynamiky a atraktivity pro zahraniční investice tak zaostává za většinou ostatních krajů. To může být do značné míry způsobeno i členitostí a přírodním charakterem území, které se promítají do nižší nabídky podnikatelských ploch.

PRŮMYSL

Liberecký kraj je silně orientovaný na zpracovatelský průmysl, především pak na výrobu automobilových součástech, skla, plastů a textilu. Tyto obory tvoří páteř regionální ekonomiky a jsou často provázány na exportně orientované podniky s nadregionálním či mezinárodním dosahem. Mezi tradiční obory patří převážně sklářství a textilnictví, oba ale prošly na konci 20. století restrukturalizací, jejímž důsledkem byl v případě textilního průmyslu pokles počtu zaměstnanců v oboru a zaměření na oblast textilních textilií na bázi nanovláken. Vedle tradičních odvětví však v posledních letech roste i význam nových sektorů, zejména v oblasti přesného strojírenství, výzkumu a vývoje či digitálních technologií.

Největší průmyslové zóny se nacházejí v Liberci, Hrádku nad Nisou, Jablonci nad Nisou, České Lípě a Turnově.

ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNICTVÍ

Zemědělství nehraje díky horskému terénu a vysoké lesnatosti v ekonomice kraje příliš významnou roli. Převažuje spíše živočišná výroba zaměřená na chov skotu, prasat a drůbeže. Z rostlinné výroby pak převládá pěstování obilnin (pšenice, ječmen), brambor, lnu a řepky olejné a v jižní části území i ovoce.

Ani podmínky pro rybářství nejsou v kraji příliš dobré, větší vodní plochy přirozeného původu se zde nevyskytují a uměle vytvořené nádrže slouží spíše k rekreačním účelům, ochraně před povodněmi nebo jako zdroj pitné vody.

Podmínky pro lesní hospodářství jsou lepší, Liberecký kraj je nejlesnatějším krajem České republiky. I zde stejně jako u rostlinné výroby se však naráží na omezení spojená s vysokým

podílem chráněných území a významná omezení přinesla i kůrovcová kalamita. Problematické jsou také vysoké stavy spárkaté zvěře.

SLUŽBY

Služby a terciární sektor mají v porovnání s vyspělými regiony České republiky nižší podíl na zaměstnanosti i tvorbě HDP. Nízký podíl zaměstnaných ve službách odráží silnou závislost na tradičním průmyslu, nižší urbanizaci mimo Liberec a slabou přítomnost znalostně intenzivních profesí. Chybí zde silná báze terciárního vzdělávání, kapacity pro inovace i podnikatelská infrastruktura pro rozvoj informačních a komunikačních technologií, financí či odborného poradenství. To snižuje atraktivitu regionu pro mladé a kvalifikované pracovníky a investice s vyšší přidanou hodnotou.

PODNIKÁNÍ

Podnikatelská základna v Libereckém kraji je stabilní a počet aktivních ekonomických subjektů roste, ale tento růst zaostává za většinou dynamických a urbanizovaných regionů. Pozitivem je zvyšování počtu firem v high-tech oborech, které je dokonce nejrychlejší v mezikrajském srovnání.

Na pomoc vzniku a rozvoji podnikatelských záměrů byl v roce 2017 založen Liberecký podnikatelský inkubátor Lipo.ink.

TRH PRÁCE A ZAMĚSTNANOST

Mezi významné zaměstnavatele v Libereckém kraji patří jednak pobočky nadnárodních společností zejména v automobilovém průmyslu, tak i domácí firmy s dlouhou tradicí, především ve sklářství, textilním průmyslu a strojírenství. Významnou roli hrají i instituce terciárního vzdělávání, vědy a výzkumu. Nejvýznamnějšími pracovními centry jsou především větší města (Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa).

Výzvou pro regionální trh práce je relativní blízkost a snadná dostupnost Prahy s nabídkou atraktivních pracovních příležitostí, což vytváří tlak na odliv mladých a vzdělaných lidí. Významným zaměstnavatelem pro obyvatele kraje je také Škoda v Mladé Boleslavi. Liberecký kraj má v porovnání se sousedními kraji vyšší intenzitu mezikrajské vyjíždky, což potvrzuje vazby na pracovní a vzdělávací centra zejména v Praze a Středočeském kraji.

Z hlediska zaměstnanosti pracuje více než polovina zaměstnaných ve službách, zpracovatelský průmysl se na celkové hodnotě podílí více než z jedné třetiny.

Míra ekonomické aktivity v kraji je ve srovnání s celou Českou republikou podprůměrná. Nezaměstnanost se v Libereckém kraji vyvíjí obdobně jako ve zbytku republiky a dosahuje mírně nadprůměrných hodnot. V rámci kraje jsou ale výrazné rozdíly, kdy vysoký podíl nezaměstnaných vykazují zejména periferní oblasti (Frýdlantsko, jihozápadní Českolipsko).

MZDY

Průměrné mzdy se v kraji pohybují spíše na nižší úrovni a ani její tempo růstu nedosahuje průměrných republikových hodnot. To může být známkou relativní mzdové vyrovnanosti a

také nižší přítomnosti vysoce kvalifikovaných a placených profesí. Také reálná kupní síla zaměstnanců se v posledních letech snižuje, protože nárůst mezd je převyšěn tempem inflace.

ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

Životní úroveň obyvatel v Libereckém kraji se neustále zvyšuje, avšak ne tak rychle jako v ostatních krajích. To svědčí o znevýhodněné příjmové situaci domácností v regionu, které mají jednu z nejnižších kupních sil v České republice.

VĚDA, VÝZKUM A INOVACE

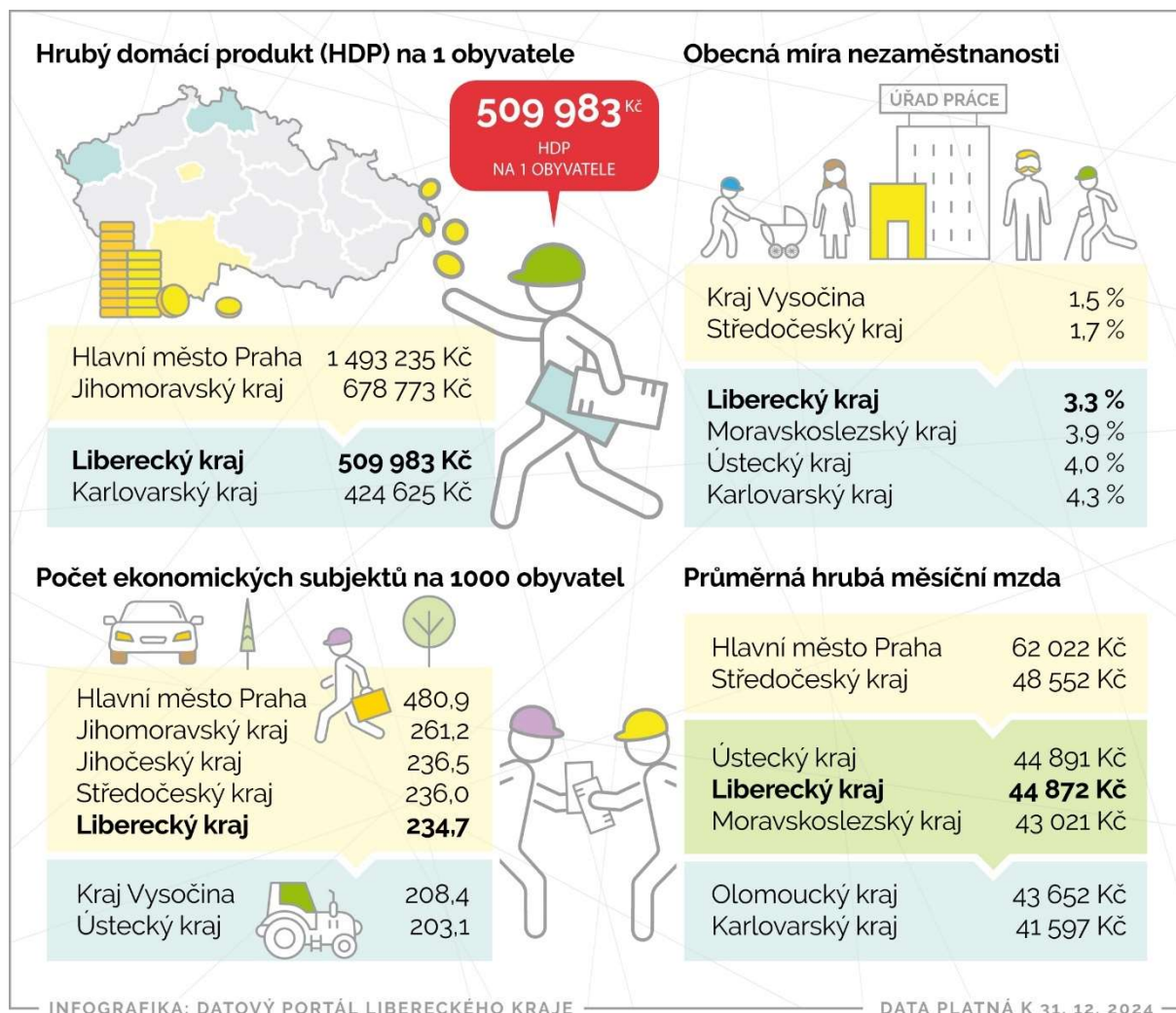
Přestože Liberecký kraj nedosahuje úrovně výzkumně nejvyspělejších regionů, jeho vývoj lze hodnotit pozitivně a z hlediska výdajů i počtu pracovníků ve vědě a výzkumu si drží stabilní pozici mírně nad celorepublikovým průměrem.

Většina výzkumných pracovišť je zaměřena na oblast technických věd (nanotechnologie, pokročilé strojírenství, superpřesná optika apod.). Kromě Technické univerzity v Liberci, která je výrazně zaměřena na spolupráci s průmyslem, působí v regionu další významné výzkumné organizace a inovační podniky. Mezi nejvýznamnější patří centrum Akademie věd TOPTEC, VÚTS, MemBrain, Crytur, Nanoprogres, Elmarco a další. Centrem pro sebevzdělávání v technických a digitálních oborech je například iQLANDIA.

V regionu aktivně působí klastrové organizace a technologické platformy, které hrají významnou roli v rozvoji inovačních aktivit u firem i kultivaci inovačního prostředí obecně. Počet zapojených subjektů z Libereckého kraje neustále roste, **v roce 2023 již bylo zapojeno 30 firem.**

K rozvoji inovačního ekosystému v regionu přispívá i projekt Smart Akcelerátor Libereckého kraje nebo Evropský digitální inovační hub pro Liberecký a Královéhradecký kraj.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- RIS3 strategie pro území Libereckého kraje pro období 2023-2027

3.3 DOPRAVA

SILNIČNÍ DOPRAVA

V mezikrajském srovnání má Liberecký kraj nejnižší délku dálnic, je zde pouze 5 km dálnice D10 z Prahy do Turnova. Na ni navazuje čtyřpruhová silnice pro motorová vozidla I/35 na Liberec a Bílý Kostel nad Nisou a jako dvoupruhová pak dále na Hrádek nad Nisou a hranice s Polskem. Dalšími významnými silničními tahy jsou silnice 1. třídy spojující nejvýznamnější centra v kraji mezi sebou a se sousedními kraji a státy.

Napojení Libereckého kraje na Prahu a propojení největších krajských měst Liberce a Jablonce nad Nisou je na velmi dobré úrovni, avšak dostupnost do sousedních regionů je nedostatečná. Silniční dostupnost v rámci kraje je do značné míry limitována vysokou členitostí terénu a přírodními podmínkami. Ty do značné míry ovlivňují i jejich další rozvoj a údržbu a některé komunikace, zejména pak silnice II. a III. třídy a místní komunikace jsou mnohdy v nevyhovujícím technickém stavu. Problémem je také přetíženost některých úseků hlavní silniční sítě, zejména na průtahu velkými městy.

ŽELEZNIČNÍ DOPRAVA

Na území kraje se nenacházejí žádné tratě spadající do mezinárodní koridorové sítě. Do sítí tratí pro mezinárodní kombinovanou dopravu AGTC náleží část tratí v úseku Příšovice–Liberec–Černousy, která je vhodná i pro přepravu kamionů. Dálková osobní doprava je zajišťována rychlíky a spěšnými vlaky ve směru z Turnova na Pardubice nebo Prahu, z České Lípy směrem na Mladou Boleslav nebo Děčín a z Liberce na Žitavu. Tyto tratě jsou doplněny dalšími tratěmi pro regionální osobní dopravu.

Liberecký kraj jako jediný nemá na svém území elektrifikovanou železnici a stavebně technický stav většiny tratí neodpovídá požadavkům na rychlou a pohodlnou železniční dopravu. Komplikací je i horský terén snižující jízdní rychlost.

DOPRAVNÍ OBSLUŽNOST

Koordinátorem a organizátorem veřejné dopravy v kraji je společnost KORID LK a pro zkvalitnění veřejné dopravy a zajištění výhodných cen funguje Integrovaný dopravní systém veřejné dopravy Libereckého kraje (IDOL).

Příměstská autobusová doprava je provozována v rámci osmi dopravně logických celků (Českolipsko, Novoborsko, severní Liberecko, jižní Liberecko, Jablonecko–Tanvaldsko, Turnovsko–Semilsko, Jilemnicko a Liberec–Jablonec nad Nisou).

Železniční doprava má význam především v příměstské dopravě v okolí měst, nejvíce využívané jsou železniční stanice Liberec, Česká Lípa a Turnov.

Městská hromadná doprava funguje ve čtyřech největších městech (Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa a Turnov) a jejich nejbližším okolí.

V turisticky atraktivních lokalitách jsou zajištěny také sezónní turistické spoje.

CYKLODOPRAVA

V kraji je hustá síť cyklotras, včetně cyklotras celostátního a mezinárodního významu. Mezi nejvýznamnější patří páteřní dálkové cyklotrasy vedené podél vodních toků Odra–Nisa, Zelená cyklomagistrála Ploučnice a Greenway Jizera, Cyklostezka Varhany vedená po tělese zrušené trati z České Lípy do Kamenického Šenova či Cyklostezka Svaté Zdislavy propojující Nový Bor a Bílý Kostel nad Nisou.

OSTATNÍ DRUHY DOPRAVY

Letecká doprava nemá v kraji velký význam, nachází se zde neveřejné mezinárodní letiště v Liberci, 2 veřejná vnitrostátní letiště v Hodkovicích nad Mohelkou a České Lípě a 5 malých letišť pro sportovní létání.

Vodní doprava je zastoupena pouze plavbou lodí po Máchově jezeře, která má rekreační charakter a pro rekreační a sportovní účely jsou ještě využívány některé vodní toky (zejména Jizera a Ploučnice).

Díky hornatému terénu je v Libereckém kraji větší počet lanových drah, zejména pak sedačkových lanovek v lyžařských střediscích. Kabinová lanovka na Ještěd je od roku 2021 mimo provoz, ale v řešení je její znovuoobnovení.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- Analýza stavu dopravy na území Libereckého kraje 2021
- Strategie rozvoje cyklodopravy v LK pro období 2021+

3.4 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA A SÍTĚ

VODNÍ ZDROJE A ZÁSODOVÁNÍ VODOU

Liberecký kraj je plně soběstačný z hlediska zdrojů kvalitní pitné vody a má nejbohatší zásoby v republice. Problém může představovat možné snižování hladiny podzemní vody na Hrádecku a Frýdlantsku v souvislosti s těžbou v sousedním polském dole Turów.

Nejvýznamnějšími vodními toky jsou Jizera, Ploučnice, Lužická Nisa a Smědá. Díky morfologii území a vysokým srážkovým úhrnům jsou v kraji problémy s rychlým odtokem srážkových vod z území, což způsobuje častější povodně.

Velké vodní nádrže v kraji byly budovány zejména s účelem ochranným (Bedřichov, Mšeno, Harcov, Mlýnice, Fojtka) a vodárenským (Souš, Josefův Důl). Malé nádrže a rybníky se nacházejí zejména na Českolipsku, nejvýznamnější především z rekreačních důvodů je Máchovo jezero.

Na území kraje se rovněž nacházejí tři zdroje léčivých vod (Lázně Libverda, Lázně Kundratice a zřídelní oblast Vratislavice nad Nisou).

Z hlediska připojení obyvatel na vodovod pro veřejnou potřebu se Liberecký kraj řadí mezi kraje s nejnižším podílem. V roce 2023 bylo připojeno pouze 92 % obyvatel.

KANALIZACE

Podíl obyvatel trvale bydlících v domech napojených na kanalizaci byl v Libereckém kraji v roce 2023 pouze 72,7 %, což je nejnižší hodnota v mezikrajském srovnání. Podíl čištěných odpadních vod je ale nadprůměrný, na čistírnu odpadních vod je napojeno přibližně 60 % obcí. Vybudování kanalizace je finančně velmi nákladné a pro menší obce tudíž obtížně realizovatelné. Bariérou je také rozptýlená zástavba či morfologie terénu, které by případné zbudování nové kanalizace výrazně prodražily. V hojné míře jsou tak v obcích bez napojení na kanalizaci využívány domácí čistírny odpadních vod.

ELEKTRICKÁ ENERGIE

V Libereckém kraji se nenacházejí žádné větší zdroje na výrobu elektřiny a více než polovina celkové výroby v kraji je zajištěna prostřednictvím obnovitelných zdrojů (fotovoltaické a větrné elektrárny).

Využití větrné energie je limitováno množstvím chráněných území a je soustředěno do několika lokalit, zejména na Frýdlantsku a Hrádecku. Na některých tocích (horní tok Jizery, Smědá, Ploučnice, Kamenice, Lužická Nisa) jsou vybudovány malé vodní elektrárny.

Kraj v oblasti výroby elektřiny není soběstačný, v roce 2023 bylo spotřebováno téměř sedmkrát více elektřiny, než bylo vyrobeno. Území je zásobováno přenosovou soustavou ze sousedních krajů do rozvodů Babylon a Bezděčín.

VYTÁPĚNÍ

Převažujícím způsobem vytápění v kraji je prostřednictvím vlastního ústředního zdroje v bytě (v roce 2021 to bylo 31 % všech obydlených bytů).

K veřejné síti plynu byla v roce 2021 připojena pouze polovina všech obydlených bytů a jedná se o druhý nejnižší podíl v mezikrajském srovnání. Pouze necelá třetina všech bytů jej ale k vytápění opravdu využívá. S nárůstem využívání obnovitelných zdrojů energie totiž spotřeba zemního plynu v kraji stejně jako v celé České republice postupně klesá.

Ve většině velkých měst jsou provozovány centrální systémy pro zásobování teplem a v roce 2021 jej využívala přibližně čtvrtina bytů. Významným subjektem v této oblasti je spalovna tuhých komunálních odpadů v Liberci, která patří k největším v republice.

MOBILNÍ A INTERNETOVÁ SÍŤ

Kvalitní informační a komunikační technologie a sítě jsou důležitým předpokladem rozvoje. V tomto ohledu ale Liberecký kraj v některých ukazatelích zaostává. Jedná se zejména o pokrytí území mobilním signálem, což ovlivňuje především vyšší zastoupení horských a neobydlených oblastí a příhraniční poloha. Také připojení k internetu není na celém území dostačující a stejně jako u mobilního signálu jsou zde velké územní rozdíly.

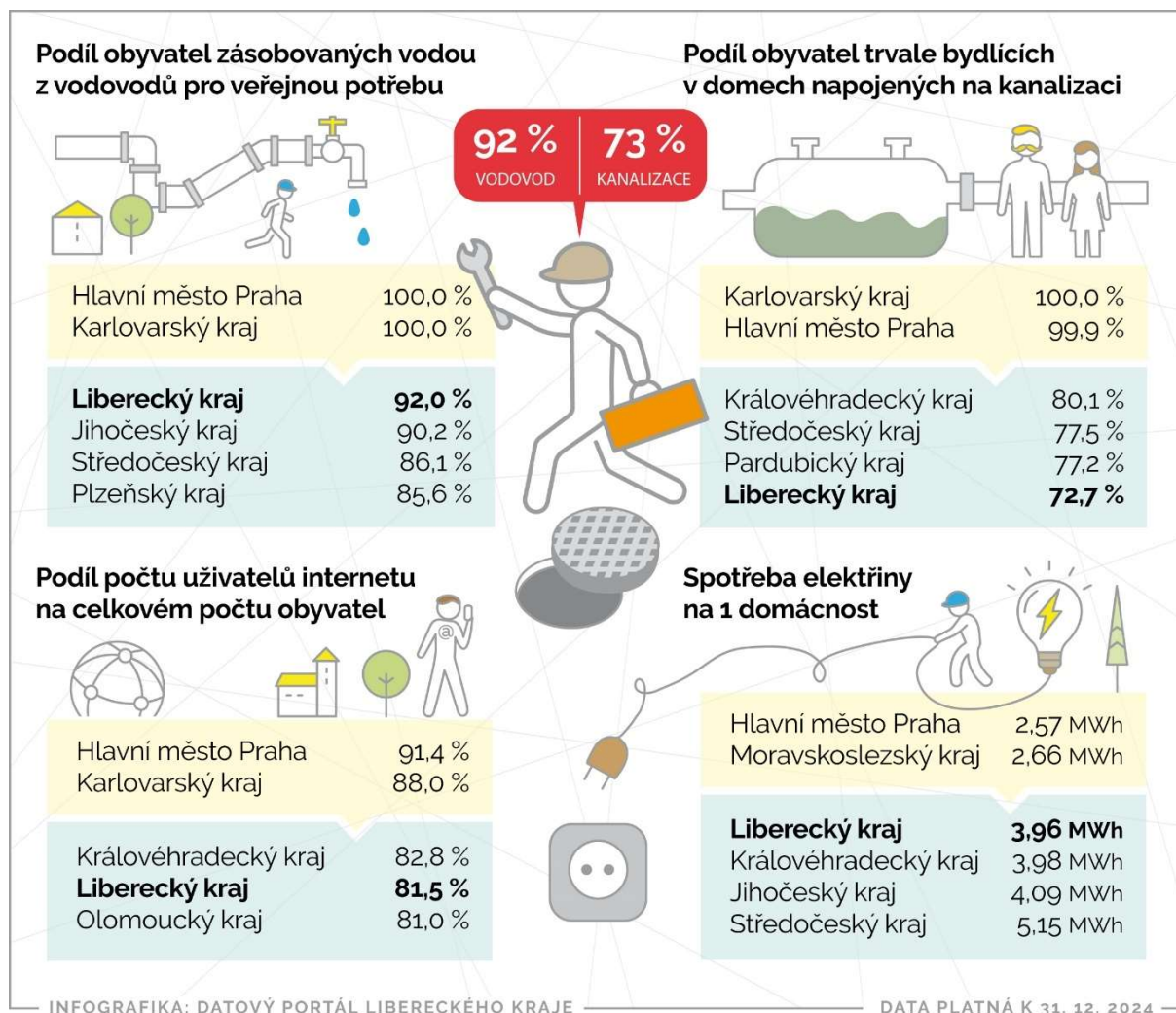
Při sledování podílu počtu uživatelů internetu na celkovém počtu obyvatel vykazuje Liberecký kraj druhou nejnižší hodnotu mezi kraji. Nadprůměrných hodnot ale dosahuje kraj v rámci ukazatele počtu počítačů na základních školách (v přepočtu na žáka).

VEŘEJNÉ OSVĚTLENÍ

Veřejné osvětlení je zavedeno na většině území kraje a značná část je již i vyměněna za ekologicky šetrnější LED variantu. Údržba systému může ale zejména menším obcím značně zatěžovat obecní rozpočet.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje

3.5 BYDLENÍ A OBČANSKÁ VYBAVENOST

V rámci kraje se projevují značné rozdíly v úrovni bydlení i občanské vybavenosti.

BYDLENÍ

Ve srovnání s ostatními kraji patří Liberecký kraj dlouhodobě k oblastem s nejnižší intenzitou bytové výstavby. Ta v rámci kraje do jisté míry koresponduje s vývojem počtu obyvatel v jednotlivých obcích. Výjimkou jsou pouze turisticky atraktivní obce (například Harrachov), kde sice počet obyvatel klesá, avšak probíhá zde nadprůměrná výstavba bytů pro druhé bydlení. Kromě těchto turistických lokalit probíhá větší bytová výstavba v přepočtu na obyvatele také v menších obcích v zázemí měst. Naopak nejnižší intenzita byla v uplynulých letech v okrajových částech kraje (Frýdlantsko, západní Českolipsko).

Ceny bydlení jsou v Libereckém kraji relativně vysoké a ve spojitosti s nižší úrovní reálných mezd může být pro mnoho obyvatel, zejména sociálně znevýhodněných či mladých rodin, situace v oblasti bydlení komplikovanější.

V souvislosti s turistickou atraktivitou kraje mají vysoké zastoupení neobydlené domy sloužící k rekreaci.

OBČANSKÁ VYBAVENOST

Úroveň občanské vybavenosti je velmi úzce spjata s velikostí obcí. Větší města disponují širokou škálou i kvalitou služeb, naopak venkovské a periferní obce jsou většinou závislé na dojíždě do větších center. V převážné většině obcí ale funguje alespoň jeden obchod s potravinami.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

3.6 VZDĚLÁVÁNÍ

VZDĚLANOST OBYVATEL

Vzdělanostní struktura obyvatel Libereckého kraje se stejně jako v ostatních krajích neustále zlepšuje, a přestože zde narůstá podíl vysokoškolsky vzdělaných, stále patří mezi kraje s nejnižší hodnotou tohoto ukazatele.

VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVA

Vzdělávací soustava Libereckého kraje zahrnuje všechny školy a školská zařízení v kraji, tj. školy všech stupňů vzdělávání, školní družiny a kluby, střediska volného času, poradenská zařízení a školská ubytovací zařízení.

Většinu základních a mateřských zřizují obce, naopak většinu středních škol zřizuje Liberecký kraj. Technický stav a vybavenost jednotlivých objektů je rozdílná a je závislá zejména na finančních možnostech jejich zřizovatelů a často je řešena prostřednictvím různých dotačních programů.

V Libereckém kraji bylo na počátku školního roku 2023/2024 celkem 445 škol a školských zařízení:

- 184 základních škol,
- 215 mateřských škol,
- 38 středních škol,
- 6 vyšších odborných škol,
- 1 veřejná vysoká škola,
- 1 jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky,
- 10 základních a mateřských škol pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,
- 21 základních uměleckých škol,
- 16 středisek volného času,
- 293 zařízení školního stravování,
- 183 školních družin,
- 17 školních klubů,
- 7 dětských domovů,
- 4 pedagogicko-psychologické poradny,
- 5 speciálně pedagogických center.

Významné vzdělávací kapacity má Liberecký kraj v uměleckých oborech (krajským specifikem jsou sklářské obory) a v oborech textilní výroby a oděvnictví, které jsou ale nyní na ústupu. Dalším výrazně zastoupenými obory jsou strojírenství, elektrotechnika a elektronika, ekonomika a administrativa. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem je u středního

školství v kraji výrazně vyšší podíl nově přijímaných žáků do středního vzdělávání s výučním listem a nižší podíl žáků v gymnaziálním vzdělávání.

Liberecký kraj se vyznačuje ve srovnání s ostatními kraji vyšší vyjíždkou žáků a studentů za vzděláním, což souvisí zejména s omezenou nabídkou vysokých škol. V regionu sídlí pouze jedna veřejná vysoká škola, a to Technická univerzita v Liberci. Ta má v současné době 7 fakult a 1 ústav:

- Textilní fakulta,
- Strojní fakulta,
- Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická,
- Ekonomická fakulta,
- Fakulta umění a architektury,
- Fakulta mechatroniky, informatiky a mezioborových studií,
- Fakulta zdravotnických studií,
- Ústav pro nanomateriály, pokročilé technologie a inovace.

Na území kraje působí také pobočky soukromých vysokých škol.

Do aktivit dalšího vzdělávání se zapojují školy a další školská zařízení a funguje zde i Centrum vzdělanosti Libereckého kraje, jehož hlavními činnostmi je poskytování celoživotního vzdělávání a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Na Technické univerzitě v Liberci je provozována Univerzita třetího věku a také Dětská univerzita zaměřená žáky základních a středních škol.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje na období 2024–2028

3.7 ZDRAVÍ A ZDRAVOTNÍ SLUŽBY

ZDRAVOTNÍ SLUŽBY

Největším poskytovatelem zdravotních služeb v kraji je Krajská nemocnice Liberec, pod kterou patří nemocnice v Liberci, Turnově, Frýdlantu a jedná se i o připojení nemocnice v České Lípě. Další nemocnice jsou pak v Jablonci nad Nisou, Jilemnici a Semilech. Všechny tyto nemocnice mají statut pátétní nemocnice a poskytují základní zdravotní péči ve své spádové oblasti.

Mezi další lůžková zařízení v Libereckém kraji patří nemocnice Tanvald poskytující zejména následnou péči s částečným akutním provozem, Léčebna respiračních nemocí Cvikov, Nemocnice následné péče Lomnice nad Popelkou a Ústav chirurgie ruky a plastické chirurgie Vysoké nad Jizerou, který má výrazně nadregionální působnost. Lůžkovou hospicovou péči zajišťuje Hospic sv. Zdislavy v Liberci.

Liberecký kraj je jediným krajem v České republice, ve kterém nepůsobí žádné centrum duševního zdraví. Akutní psychiatrickou péči poskytuje Krajská nemocnice Liberec.

V regionu se nacházejí také dvě lázeňská zařízení – Lázně Libverda a Lázně Kundratice.

Počet následných i akutních lůžek přepočtený na obyvatele je v porovnání s celou republikou výrazně podprůměrný, stejně tak i počet lékařů a sester. V kraji působí několik zdravotnických středních škol zaměřených na zdravotnictví a Fakulta zdravotnických studií na Technické univerzitě v Liberci.

Zdravotnická záchranná služba má v kraji 14 výjezdových základů s 30 výjezdovými skupinami a 1 základnu letecké záchranné služby v Liberci.

Významným problémem je v Libereckém kraji nedostatek praktických lékařů a zubařů, který obce, často ve spolupráci s několika sousedními obcemi, řeší tvorbou různých pobídek. V porovnání s celorepublikovým průměrem dosahuje Liberecký kraj při sledování úvazků praktických lékařů na průměrné hodnoty, avšak u praktických lékařů pro děti a dorost je na tom téměř nejhůře.

Celorepublikovým problémem je nedostatečná provázanost zdravotních, sociálních a návazných služeb, která se projevuje například v souvislosti s propouštěním pacientů z lůžkových zařízení.

V kraji působí řada neziskových organizací sdružujících nemocné občany nebo osoby se zdravotním postižením.

ZDRAVÍ

Obyvatelstvo Libereckého kraje vykazuje průměrný až podprůměrný zdravotní stav ve srovnání s celorepublikovými hodnotami, jsou zde však značné rozdíly mezi jednotlivými částmi kraje. V konečném důsledku se to projevuje i výrazně nižší nadějí dožití, než je celorepublikový průměr. I proto realizuje kraj ve spolupráci s Krajskou hygienickou stanicí Libereckého kraje řadu projektů na dlouhodobé zlepšování zdravotního stavu obyvatel.

Prevence a podpora zdravotní gramotnosti je důležitá i z toho důvodu, že v důsledku stárnutí populace lze očekávat zvýšený nárůst nemocnosti v souvislosti s chorobami vyššího věku a

seniorů. Tím také nevyhnutelně vzroste poptávka po zdravotních i sociálně zdravotních službách.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- Zdravotní politika Libereckého kraje 2022
- Strategie Libereckého kraje v oblasti zdravotnictví na období 2024+

3.8 SOCIÁLNÍ OBLAST

Sociální oblast zahrnuje široké spektrum aktivit a zájmových oblastí, které jsou v rámci kraje řešeny na mnoha úrovních pokrývajících jak aktivity neziskového sektoru, tak veřejné správy.

SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Síť sociálních služeb je v Libereckém kraji pestrá, kvalitní a stabilní. V roce 2021 zde bylo poskytováno celkem 245 sociálních služeb, z nichž více než polovinu představují služby sociální péče. Většina služeb je součástí Základní sítě sociálních služeb Libereckého kraje.

Území kraje je sociálními službami pokryto rovnoměrně (v kontextu demografického rozložení obyvatel). Nejrozšířenější je terénní sociální služba – pečovatelská služba, která plní základní roli v pokrytí péče o potřebné osoby.

Z pobytových zařízení bylo v roce 2023 v kraji 21 domovů pro seniory, 23 domovů se zvláštním režimem, 10 domovů pro osoby se zdravotním postižením, 8 azylových domů, 6 objektů chráněného bydlení a 2 týdenní stacionáře.

Z důvodu trendu stárnutí populace a zlepšování zdravotní péče se neustále navyšuje počet velmi starých seniorů, pro něž bude potřeba navyšovat kapacity služeb. Z důvodu nedostatečné kapacity jsou nejvíce odmítáni právě žadatelé o místa v domovech pro seniory.

Nejpočetnějšími cílovými skupinami sociálních služeb jsou osoby v krizi, senioři a osoby ohrožené závislostí.

Sociální služby jsou také významným sektorovým zaměstnavatelem, přesto je však kvalifikovaného personálu stále nedostatek a dobrovolnická síť je v kraji rovněž nedostatečná.

Přehled všech poskytovaných služeb v kraji je zveřejněn v elektronickém Katalogu sociálních služeb v Libereckém (<https://socialnisluzbylk.cz>), který je určen široké veřejnosti a zejména potenciálním uživatelům těchto služeb a jejich rodinným příslušníkům.

SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ

V Libereckém kraji je rozsah sociálního vyloučení v porovnání s celou republikou spíše vyšší, ale nejedná se o strukturální problém celého kraje. Problémem sociálního vyloučení je nejvíce postižena oblast Frýdlantska, dále pak větší města (Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa, Nový Bor, Cvikov, Tanvald a Desná) a specifický problém představuje obec Ralsko.

Celkem bylo v kraji v roce 2020 evidováno 100 lokalit s necelými 5 tisíci obyvateli.

ZADLUŽENOST OBYVATEL

Zadluženost obyvatel v kraji je relativně vysoká (cca 9,17 obyvatel v roce 2022). Existují zde však velké vnitrokrajské rozdíly, kdy na Českolipsku je riziko exekuce dvojnásobné oproti Semilsku.

Zadlužování je značným problémem i u osob v seniorském věku a přibývá tak nízkopříjmových klientů, kteří si nemohou dovolit uhradit sociální služby ze svých příjmů.

SOCIÁLNÍ EKONOMIKA A SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ

V roce 2024 působilo v Libereckém kraji přibližně 17 sociálních podniků zaměřených zejména na zaměstnávání osob se specifickými potřebami. Podniky působí napříč různými oblastmi – nejčastěji se jedná o řemeslnou výrobu, gastronomii, údržbu zeleně či komunitní aktivity.

Překážkami rozvoje jsou především omezené finanční zdroje a nízké povědomí veřejnosti, místních firem i veřejných institucí o možné spolupráci. Součástí podpory sektoru je kontaktní místo SPoint zaměřené na poradenství, vzdělávání a sdílení zkušeností.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Libereckého kraje 2024–2026
- Strategie sociálního začleňování Libereckého kraje 2021+
- Strategický plán rodinné politiky Libereckého kraje 2024–2028

3.9 CESTOVNÍ RUCH

Cestovní ruch představuje v Libereckém kraji významnou složku ekonomiky. Jsou zde vynikající přírodní i kulturní podmínky pro cestovní ruch, a to jak v zimě (sjezdové i klasické lyžování), tak v létě. V letním období je území vhodné pro pěší turistiku a cykloturistiku, horolezectví, koupání, městskou či památkovou turistiku. Symbolem kraje je jedinečná stavba horského hotelu Ještěd, specifikem je také systém horských turistických rozhleden.

Nacházejí se zde čtyři oblasti zařazené do prestižního seznamu UNESCO. Jedná se o Geopark Český ráj a Jizerskohorské bučiny a na seznamu nemotného kulturního dědictví jsou Foukané vánoční perličkové ozdoby v Poniklé a ruční výroba skla. Dlouholetá sklářská tradice na tak malém území je celosvětově unikátní a je zastřešena projektem Křišťálového údolí, které má ambici toto unikum dále prezentovat. Zastoupeno je zde také lázeňství či krasové jevy.

TURISTICKÉ OBLASTI A DESTINAČNÍ MANAGEMENT

Kraj je rozdělen do pěti turistických oblastí, které tvoří geografické celky, sdílí stejné či podobné produkty a služby a v každé z nich existuje vlastní organizace destinačního managementu. Jedná se o následující oblasti:

- **Český ráj** – nabízí ojedinělou soustavu pískovcových skalních měst, hrady a zámky,
- **Jizerské hory** – do oblasti patří kromě samotných Jizerských hor vyhledávaných pro zimní i letní turistiku a jedinečné technické památky (přehrady, ozubnicová železnice) také krajské město Liberec,
- **Krkonoše** – oblasti dominuje pěší turistika, cykloturistika a lyžování, a dále pak typická architektura roubených staveb a horských bud,
- **Máchův kraj** – jedná se o oblast charakterizovanou množstvím rybníků (Máchovo jezero), pískovcovými skalami a kuželovitými kopci, včetně bývalého vojenského prostoru Ralsko ideálního pro pěší turistiku a cykloturistiku,
- **Lužické hory** – region nabízí letní i zimní sportovní vyžití a zároveň bohatou historickou tradici sklářského řemesla.

V roce 2025 byla zřízena Centrála cestovního ruchu Libereckého kraje, jejímž hlavním úkolem je marketingová komunikace a propagace kraje jako turistické destinace na národní i mezinárodní úrovni a koordinace marketingových aktivit na úrovni regionu. Na tom spolupracuje s výše uvedenými turistickými regiony.

TURISTICKÉ CÍLE

Mezi nejnavštěvovanější turistické cíle patří ZOO Liberec, volnočasová zábavní centra v Liberci (iQLandia, DinoPark, Centrum Babylon), kulturní památky zámek Sychrov, hrad Trosky, hrad a zámek Frýdlant a hrad Valdštejn a Bozkovské dolomitové jeskyně. Jedná se ale pouze o zpoplatněné atraktivity a nejsou zde tak zahrnuty nezpoptatněné přírodní lokality, které jsou též hojně navštěvované, ale jejich návštěvnost nelze monitorovat.

Kromě těchto cílů jsou v Libereckém kraji hojně navštěvovány také významné kulturní či sportovní akce, často nadregionálního významu (například tradiční závod v běhu na lyžích Jizerská 50, hudební festival Benátská noc či sklářský festival Crystal Valley Week).

SLUŽBY V OBLASTI CESTOVNÍHO RUCHU

Největší koncentrace ubytovacích zařízení se nachází v Krkonoších a Jizerských horách (zejména penziony) a významnou roli v návštěvnosti kraje hrají také objekty individuální rekreace (chaty a chalupy). Největší příjmy z poplatků z pobytu vykazuje Liberec, Harrachov a Doksy. Problémem nejvýznamnějších turistických center je jejich nedostatečná infrastruktura (především pro parkování a řízení dopravy) a celkové přetížení návštěvníky.

V kvalitě i kapacitě poskytovaných služeb existují v rámci kraje velké rozdíly, stejně tak přetížení některých středisek a lokalit kontrastuje s nízkou návštěvností některých méně známých, avšak také velmi atraktivních lokalit. Pro zajištění atraktivity a konkurenceschopnosti kraje i mimo hlavní turistické sezóny je nezbytné zajistit dostatečnou celoroční nabídku a kvalitu služeb.

Problém může představovat také kvalifikace (zejména jazyková vybavenost) a motivace lidí zaměstnaných v cestovním ruchu. Důležitá je také motivace místních obyvatel a samosprávy aktivně se do rozvoje cestovního ruchu zapojit.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- Strategie rozvoje cestovního ruchu v Libereckém kraji 2024+ – schváleno v ZK v srpnu 2025

3.10 SPORT A VOLNÝ ČAS

Liberecký kraj nabízí díky svým klimatickým, přírodním i kulturním podmínkám širokou škálu možností pro sport a trávení volného času nejen svých obyvatel, ale i návštěvníků. Má také bohatou sportovní tradici a je rodištěm mnoha úspěšných sportovců.

SPORTOVNÍ INFRASTRUKTURA

Na území kraje se nachází celá řada přírodních sportovních areálů. Jedná se zejména o lyžařské běžecké trasy, sjezdovky, cyklotrasy a cyklostezky, singltreky a pumptraky, workoutové parky, vodní plochy apod. Celá řada dalších sportovišť je pak budována a provozována obcemi nebo neziskovými organizacemi, včetně sportovišť při školských zařízeních.

Problémem sportovní infrastruktury je její zastarávání, vlastnická roztržitenost a nutnost investic, což představuje významné limity pro rozvoj sportu a zvyšování pohybové gramotnosti.

SPORTOVNÍ AKCE

V Libereckém kraji je díky dobrým podmínkám a často i dlouholeté tradici pořádáno velké množství sportovních akcí a závodů. Tím nejvýznamnějším je závod v běžeckém lyžování s více než půlstoletou historií Jizerská 50, dále jsou zde pak pořádány například závody na horských kolech, atletické soutěže či automobilová Rally Bohemia.

SYSTÉM A ORGANIZACE SPORTU

Sport, zejména pak dětí a mládeže, je jednou z priorit Libereckého kraje, protože úbytek pohybových aktivit může mít dopad i do zdravotní oblasti a na trh práce. Problémem ale může být jeho personální zabezpečení, kdy je důležité zajistit odborně vzdělané, motivované a v optimálním případě profesionální trenéry. Přípravou odborníků prostřednictvím sportovních a tělovýchovných oborů se zabývá Technická univerzita v Liberci.

Možnosti podpory sportu z krajského rozpočtu jsou omezené a přednostně jsou proto na výkonnostní úrovni podporovány takové sporty, pro něž jsou v kraji dobré podmínky, mají zde tradici, širokou základnu, sportovci v nich dosahují nadprůměrných výsledků a jejich zvládnutí patří k základním pohybovým dovednostem.

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Kromě sportovních klubů organizují volnočasové aktivity a kroužky v Libereckém kraji zejména různé zájmové organizace (například skauti) nebo domy dětí a mládeže a střediska volného času. Těch je v kraji celkem 16 a působí ve většině větších měst.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- Plán rozvoje sportu v Libereckém kraji 2022–2025

3.11 KULTURA A PAMÁTKOVÁ PÉČE

KULTURA

Profesionální kulturní instituce jsou v Libereckém kraji zřizovány převážně obcemi a krajem. Mezi nejvýznamnější krajské instituce patří Severočeské muzeum v Liberci, Muzeum Českého ráje v Turnově, Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou a Oblastní galerie v Liberci.

Většina obcí zřizuje vlastní knihovnu, největší Krajská vědecká knihovna v Liberci je ale krajskou příspěvkovou organizací, je významným kulturním, vzdělávacím a společenským centrem a koordinuje a pomáhá menším knihovnám v kraji.

Ve větších městech fungují divadla, z nichž pouze dvě mají vlastní divadelní soubor (Divadlo F. X. Šaldy a Naivní divadlo v Liberci). Ostatní divadla, z nichž nejvýznamnější jsou v Jablonci nad Nisou, České Lípě, Novém Boru, Lomnici nad Popelkou, Turnově a Železném Brodě), vlastní soubor nemají a slouží jaké víceúčelové kulturní a společenské zařízení.

Kulturní nabídku ve větších městech doplňují kina či střediska volného času. Ve většině obcí pak probíhají aktivity občanských a zájmových sdružení, obcí a spolků. Pro řadu těchto aktivit ale není k dispozici dostatečná infrastruktura nebo je v nevyhovujícím technickém stavu.

V Libereckém kraji se konají také významné kulturní akce, například hudební festival Benátská noc, festival skla, šperků a bižuterie Crystal Valley Week či mezinárodní filmové festivaly Anifilm a Sportfilm.

Ruční výroba foukaných skleněných perliček a perličkových ozdob v dílně Rautis v Poniklé byla v roce 2020 zapsána na seznam nehmotného kulturního dědictví UNESCO jako světově jedinečná dovednost.

PAMÁTKOVÁ PÉČE

Na území kraje se nachází celkem 36 památkově chráněných území, z toho 8 je památkovou rezervací. K nejrozsáhlejším z nich patří krajinné památkové zóny Zahrádecko a Lembersko.

Kulturních památek je v Libereckém kraji více než 2 250, přičemž 17 z nich bylo prohlášeno za národní kulturní památky. Mezi nejznámější patří horský hotel a vysílač Ještěd, hrady Bezděz a Trosky, zámky Frýdlant nebo Sychrov či poutní areál s kostelem v Hejnicích. V rámci mezikrajského srovnání se Liberecký kraj vyznačuje nejhustší sítí památkových objektů (se vstupným) na plochu kraje.

V regionu se nachází také velké množství objektů lidové architektury, a to především roubenky, podstávkové domy či stavby na pískovcích. Významné objekty městské architektury reprezentované funkcionalistickými vilami lze nalézt zejména v Jablonci nad Nisou.

Průmyslový charakter kraje s sebou přináší i množství technických památek a zajímavých dopravních staveb.

V kontrastu s bohatou nabídkou kulturních a historických památek jsou ale vysoké investice, které je třeba do jejich údržby či rekonstrukce investovat, což je často mimo finanční možnosti jejich vlastníků a objekty tak chátrají.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- Program rozvoje kulturních institucí zřizovaných Libereckým krajem 2021–2027
- Strategie rozvoje kultury, kulturního dědictví a kulturních a kreativních odvětví Libereckého kraje do roku 2030

3.12 BEZPEČNOST

Na zajištění bezpečnosti má v Libereckém kraji specifický vliv jeho příhraniční poloha a vysoká členitost a lesnatost území. Významné riziko v oblasti bezpečnosti představují pro Liberecký kraj živelní pohromy, především pak povodně.

KRIMINALITA

Z hlediska kriminality je zde dlouhodobě v porovnání se zbytkem republiky registrován nepatrně vyšší počet trestných činů (v přepočtu na obyvatele). To je způsobeno jednak přítomností průmyslových podniků a s ní spojeným přílivem levné pracovní síly (zejména z Polska) či existencí sociálně vyloučených lokalit. Turistická atraktivita regionu ve spojitosti s jeho příhraniční polohou také přispívají ke zvýšenému výskytu krádeží osobních automobilů.

Nadprůměrná míra kriminality ale není vyvážena odpovídajícím počtem policistů a mnohé oblasti se potýkají s jejich nedostatkem či příliš velkým obslužným územím jedné služebny zvyšujícím možný dojezdový čas a vytíženost příslušníků policie.

Na území kraje působí 4 územní odbory Policie České republiky rozdělené do celkem 31 obvodních oddělení. Městskou nebo obcí policii zřizuje celkem 24 obcí.

POŽÁRNÍ OCHRANA

Požární ochranu zajišťuje Hasičský záchranný sbor Libereckého kraje, který je rozdělený do čtyř územních odborů a má celkem 10 stanic. Ve většině obcí funguje sbor dobrovolných hasičů.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2023–2028

3.13 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Liberecký kraj se vyznačuje hodnotným krajinným i přírodním prostředím, zachovaným krajinným rázem a vysokou biodiverzitou na většině svého území. Jedná se o nejlesnatější kraj České republiky a také o kraj s nejvyšším podílem zvláště chráněných území.

OCHRANA PŘÍRODY

Zvláště chráněná území zaujímají více než třetinu plochy kraje. Zasahuje sem Krkonošský národní park a dále pak chráněné krajinné oblasti Lužické hory, Jizerské hory, Český ráj, Kokořínsko-Máchův kraj a České středohoří. Z maloplošných zvláště chráněných území je zde 8 národních přírodních rezervací, 9 národních přírodních památek, 36 přírodních rezervací, a 72 přírodních památek. Dále se zde nacházejí 3 přírodní parky (Ještěd, Maloskalsko a Peklo) a více než 300 památných stromů, většinou lip.

V roce 2015 se Geopark Český ráj stal jako jediný v České republice členem globální sítě geoparků UNESCO a v roce 2021 byly Jizerskohorské bučiny zapsány jako první česká přírodní památka na seznam světového dědictví UNESCO.

V rámci soustavy Natura 2000 jsou v Libereckém kraji evidovány 3 ptačí oblasti (Krkonoše, Jizerské hory a Českolipsko-Dokeské pískovce a mokřady) a 51 evropsky významných lokalit.

Základní kostru územního systému ekologické stability v kraji představuje 7 nadregionálních biocenter spojených 21 nadregionálními biokoridory.

KVALITA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Kvalitu ovzduší ovlivňuje zejména doprava a lokální vytápění domácností. Liberecký kraj má obecně mírně podprůměrnou emisní zátěž.

Jakost vody ovlivňují zejména lokální znečišťovatelé (velké podniky) a nedostatečné odkanalizování a čištění odpadních vod. Stále přetrvává problém kontaminace podzemních vod v okolí Stráže pod Ralskem v důsledku chemické těžby uranu v minulosti.

VYUŽITÍ PŮDY

Téměř polovinu území kraje zaujímají lesy (44 %). Obce s největším podílem lesů se nachází zejména v horských oblastech a vysokou lesnatostí vyniká také bývalé vojenský prostor Ralsko. Naopak nejnižší lesnatost je na Turnovsku a Semilsku, které mají vysoké zastoupení zemědělského půdního fondu.

NEROSTNÉ BOHATSTVÍ

Na území kraje se vyskytuje velké množství v současné době nebo v minulosti dobývaných ložisek. Mezi nejvýznamnější suroviny patří zejména sklářské a slévárenské písky, stavební kámen, šterkopísky či dekorační kámen (známá je například liberecká žula).

Nacházejí se zde také značné zásoby uranu (99 % veškerých zásob v České republice), který byl v minulosti těžen v okolí Stráže pod Ralskem. Díky obrovskému negativnímu vlivu této těžby na životní prostředí byla ale těžba ukončena a v současné době je získáváno jen malé množství suroviny jako vedlejší produkt při sanaci území.

ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

Z hlediska produkce odpadů patří Liberecký kraj mezi kraje s nejmenším celkovým množstvím vyprodukovaného odpadu na obyvatele, stejně tak i v případě komunálního odpadu. To ale neplatí u nebezpečného odpadu, kde patří naopak mezi nejhorší.

V oblasti třídění komunálních odpadů jsou na většině území k dispozici barevné kontejnery a již značné množství obcí zavádí tzv. systém door-to-door (nádoby na tříděný odpad u každého domu).

Část odpadů je energeticky využívána ve spalovně odpadů v Liberci a nebezpečné odpady ve spalovně v Jablonci. Značná část odpadů je ale stále ještě skládkována (v roce 2021 to bylo téměř 12 % všech odpadů a polovina veškerého vyprodukovaného komunálního odpadu).

Většina stavebních a demoličních odpadů v Libereckém kraji, které jsou snadno recyklovatelné a využitelné, se dále zpracovávají a mohou v některých případech sloužit i jako náhrada primární těžby nerostných surovin.

Problémem některých území, zvláště těch odlehlých a řídko osídlených, je zakládání černých skládek.

EKOLOGICKÉ PROBLÉMY

Mezi největší ekologické problémy v kraji patří kontaminace půdy a podpovrchových vod po těžbě uranu v okolí Stráže pod Ralskem a rizika spojená s těžbou a provozem elektrárny v polském dole Turów (hluk, prach, možné ovlivnění hladiny podzemní vody).

Menší zátěže se pak nacházejí v areálech bývalých průmyslových podniků a v bývalém vojenském prostoru Ralsko jsou stále pozůstatky pro předchozí vojenské činnosti (zbořené vojenské objekty, kontaminace půdy nevybuchlým střelivem). Problémem je také světelný smog z polských skleníků postihující obce na Frýdlantsku a množství starých opuštěných objektů.

Negativní vliv představuje také doprava, která kromě hlukového zatížení ovlivňuje také kvalitu ovzduší (zejména ve větších městech a podél hlavních silničních tahů).

Významným tématem je snižování retenční schopnosti krajiny, což má za následek riziko povodní. Tomu se snaží zejména obce předcházet tvorbou protipovodňových opatření, kde však často narážejí na negativní přístup vlastníků dotčených pozemků.

ZMĚNA KLIMATU

Příspěvek Libereckého kraje ke změně klimatu sledovaný prostřednictvím tzv. uhlíkové stopy je nižší než celorepublikový průměr. Je to způsobeno zejména vyšším podílem lesů a trvalých travních porostů, které zajišťují asimilaci uhlíku, i malým podílem průmyslových závodů s vysokou emisní náročností.

Projevy změny klimatu, které viditelně dopadají na území Libereckého kraje, jsou především vydatné srážky a záplavy, zvyšování teplot, dlouhodobé sucho či mimořádné výkyvy počasí.

V důsledku změny klimatu je ohrožena zemědělská produkce (zejména v místech intenzivního hospodaření), dále pak skladba lesních porostů (posun lesních vegetačních stupňů do vyšších poloh), roste riziko lesních požárů či svahových nestabilit, jejichž podíl je v Libereckém kraji v porovnání s Českou republikou výrazně vyšší.

V rámci Zásad územního rozvoje Libereckého kraje byla vymezena specifická oblast, ve které se projevuje aktuální problém ohrožení území suchem. Patří sem Frýdlantsko, Českolipsko a Turnovsko–Železnobrodsko. Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje definuje potenciálně ohrožená území suchem až do úrovně jednotlivých obcí, kdy je velké riziko zcela nebo částečně zaznamenáno u celkem 112 obcí, a to především v ORP Česká Lípa, Liberec a Turnov.

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

V Libereckém kraji působí pestrá škála organizací poskytujících služby v oblasti environmentální výchovy (EVVO), které spolupracují i se školami (zejména mateřskými a základními) a doplňují nabídku volnočasových aktivit.

Přímo za účelem poskytování EVVO byla zřízena krajská příspěvková organizace STŘEVLIK a jako doplněk svého hlavního poslání poskytují EVVO také Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě a Středisko ekologické výchovy při ZOO Liberec. EVVO je předmětem činnosti také mnoha dalších neziskových organizací.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- Aktualizace Regionální surovinové politiky Libereckého kraje 2022
- Aktualizace Plánu odpadového hospodářství Libereckého kraje 2016–2025 s výhledem do roku 2035
- Analýza efektivního využívání druhotných surovin na území Libereckého kraje
- Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Libereckého kraje 2021–2030
- Akční plán adaptace na změnu klimatu v podmínkách Libereckého kraje

3.14 ROZVOJ A SPRÁVA ÚZEMÍ

Z hlediska územního uspořádání se Liberecký kraj skládá ze 4 okresů (Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa a Semily), 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 21 pověřených obecních úřadů. Většina těchto celků je navzájem skladebná, výjimkou je pouze ORP Turnov, které náleží do území tří okresů. Sídlo kraje se nachází v největším městě, Liberci.

SPOLUPRÁCE

Spolupráce uvnitř kraje je řešena zejména na úrovni jednotlivých obcí v rámci funkčních uskupení.

Největším seskupením, jehož cílem je napomáhání vzájemné informovanosti a obhajoba společných zájmů, je Sdružení obcí Libereckého kraje, které má 103 členských obcí. Prosazování a realizace společných zájmů je cílem také mnoha dobrovolných svazků obcí, z nichž některé přesahují i hranice kraje. V regionu jich v roce 2025 působilo celkem 28.

Společenstvím sdružujícím nejen obce, ale také například občany, neziskové organizace či zástupce soukromé podnikatelské sféry jsou místní akční skupiny. Její členové navzájem spolupracují na udržitelném rozvoji venkova a při získávání podpory z evropských a národních dotačních programů. V Libereckém kraji působí celkem 9 místních akčních skupin, z nichž 4 přesahují i do sousedních krajů.

Specifickým typem spolupráce je Regionální stálá konference Libereckého kraje sdružující zástupce kraje, obcí a měst, akademického sektoru či dalších odborných subjektů s cílem řešení konkrétních problémů a potřeb kraje prostřednictvím národních a evropských dotačních programů.

Na celostátní úrovni jsou významnými subjekty Svaz měst a obcí České republiky, jehož členy je 107 obcí z Libereckého kraje a Sdružení místních samospráv České republiky se 110 členskými obcemi z Libereckého kraje.

Díky příhraniční poloze je významná také spolupráce přeshraniční. Pro zlepšení výměny informací a vytvoření společného turistického a plánovacího regionu byl zřízen Euroregion Nisa. Na české straně má celkem 129 členských obcí a měst, včetně Libereckého kraje a Krajské hospodářské komory Liberec.

Liberecký kraj je také zapojen do uskupení ESÚS NOVUM, které umožňuje vytváření tematických pracovních skupin a realizaci společných projektů, a spolupracuje s několika partnerskými regiony (Lubušské a Dolnoslezské vojvodství v Polsku, Svobodný stát Sasko, švýcarský kanton St. Gallen a Vinnytská oblast na Ukrajině). Mezistátní partnerství funguje i na úrovni celé řady obcí a měst.

Členem Národní sítě zdravých měst ČR, jejím cílem je uplatňování principů udržitelného rozvoje na místní úrovni jsou kromě Libereckého kraje také města Liberec, Turnov, Rokytnice nad Jizerou, Jilemnice a Lomnice nad Popelkou, obec Křižany a do kraje částečně zasahující MAS Český sever.

OBČANSKÁ SPOLEČNOST

Významnou složkou občanské společnosti jsou neziskové organizace, které jsou v Libereckém kraji zastřešeny Asociací nestátních neziskových organizací Libereckého kraje a Regionálním dobrovolnickým centrem Libereckého kraje. V regionu v současné době působí cca 5 900 neziskových organizací.

O charakteru občanské společnosti do značné míry vypovídá snaha a zapojení obyvatel. Tu lze sledovat například prostřednictvím volební účasti, která je v porovnání s celou Českou republikou nižší.

ROZVOJOVÉ DOKUMENTY

Základním strategickým dokumentem regionálního rozvoje na celostátní úrovni je Strategie regionálního rozvoje České republiky, jejímž cílem je podpora vyváženého rozvoje regionů. Pro období 2021+ tak území Libereckého kraje rozčlenila na aglomeraci Liberec-Jablonec nad Nisou a tři regionální centra včetně jejich zázemí (Jablonec nad Nisou, Česká Lípa a Turnov). Na území kraje bylo dále vymezeno šest hospodářsky a sociálně ohrožených území (ORP Frýdlant, Tanvald, Semily, Nový Bor a Česká Lípa a správní území obcí spadajících do bývalého vojenského prostoru Ralsko).

Na krajské úrovni je hlavním strategickým dokumentem Strategie rozvoje Libereckého kraje, na kterou v jednotlivých tematických oblastech navazují příslušné resortní dokumenty. Průřezovým dokumentem napříč resorty je koncepce Chytřejší kraj pro Liberecký kraj, která prostřednictvím svého akčního plánu přispívá k realizaci chytrých a úsporných řešení na území kraje.

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

Na národní úrovni patří mezi základní dokumenty v oblasti územního plánování Politika územního rozvoje České republiky, která koordinuje územně plánovací činnost kraje a pro Liberecký kraj definuje jednu rozvojovou oblast (OB7 Liberec), rozvojovou osu (OS3 Praha-Liberec-hranice ČR) a specifické oblasti SOB7 Krkonoše-Jizerské hory (nutnost řešit střety aktivit rekreace s přírodními a krajinnými hodnotami) a SOB9 pro ORP Turnov, Železný Brod a Česká Lípa, ve kterých se projevuje ohrožení suchem. Dále jsou zde vymezeny specifické oblasti z hlediska rozvoje výroby energie ze slunečního záření a větrné energie (celý LK mimo území NP Krkonoše a CHKO Jizerské hory, Lužické hory a Kokořínsko-Máchův kraj). Dokument dále vymezuje významné záměr v oblasti dopravní a technické infrastruktury.

Na krajské úrovni jsou zpracovány Zásady územního rozvoje Libereckého kraje a na obecní úrovni pak mají jednotlivé obce (vyjma 6 obcí) zpracovány svůj územní plán.

MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

Bude doplněna infografika z DataLK

SOUVISEJÍCÍ KRAJSKÉ DOKUMENTY

- Územně analytické podklady Libereckého kraje
- Zásady územního rozvoje Libereckého kraje
- Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021–2027